

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК СЬОМИЙ.

Адреса редакції і вкюртори:
у Київі Велика Підвальна вул. Д. 6.
Телефон редакції 1458.
УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1912

на рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.25	4.75	4.35	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Передплата, на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб., на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб., на 1 май 3 р., або по 1 карб. на протязі перших шести місяців.
Ціна „Ради“ за кордон: на рік 11 р., (27 кроп 94 гелери на австрійську валюту), на 1/2 року — 5 р. 50 к., на 1/4 року — 2 р. 75 к., на 1 м. — 1 р. Коли закордонні читачі передплачують газету через поштомати, то платять за газету по шні, встановленій для передплатників в Росії.
Передплата приймається тільки з 1-го числа кожн. місяця.
ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 КОП.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінювати статті; більш статті, то друкує негодячі, перекопується в редакції 3 місяці і висилається авторам їх коштом, а дрібні замітки і дописи одразу знищують. Рукописи, на яких не значені умови друку вважаються безплатними.
З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не листується.
Просьба авторів додержуватися провонкоу „Ради“.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК:
ЗА РЯДОК ПЕТИТІ, АБО ЗА ЙОГО МІСЦЕ:
перед текстом 30 коп.
після тексту 15 коп.
„ст. ровні повідомлення“ 75 коп.
ЗА ПЕРШИЙ РАЗ платиться ВДВІЧІ.
Оповідки про пошукування праці—в Конторі редакції приймаються на льотних умовах.

ОПОВІСТКИ від окремих осіб фірм і заводів, що мешають, або мають свої Головні контори чи Управління закордонно і скрізь в межах Російської імперії за винятком губерній: Київської, Харківської, Херсонської, Орловської, та Полтавської, окрім контори „Ради“—приймаються окремим в ЦЕНТРАЛЬНОМУ КОНТОРІ ОБ'ЯВЛЕНІЙ ТОРГ. ДОМА Д. І. МЕЦЛЬ і Ко. Москва, Ясноульська, домъ Сытова та в ОТДІЛАХ ТОГО Т.Д.: „въ Петербурзі“,—Москва. 11 Варшава, —Маршалковская 130; Вільно, —Большая 38; Лодзь—Петропольская 1 Паризь, —8, влад. Барма“.

„АПОЛЛО“ СЬОГОДНЯ
Перший в південно-західному краї
Семейний театр-вар'єте
Мерінгов. 8. Телефон 24-84.
Дирекція трудове товариство: А. Я. Вальберг, П. М. Федотов, А. М. Прокофьев та Д. В. Подкін.

з 5-го септембра
гастролі славетного юмориста
Сергія Сокольського

- 10 ТРАНСІЛЬВАНІЯ Славетний балетний ансамбль
- Міро Ельтокс відомі паретні акробати (з 5-го септембра)
- Marqot François Експертиза на хордах
- ТРИ РЕЛАНДИНОС
- А. В. Кольчеська Концер. сопрана, рос. по-бут, пісень
- Відома вокально-балетна ансамбль „ФІАВОРІ“ під оруц. арт. Ф. Залозного
- Нім. кабаре, артисти ЕДА КАУТЦЕ
- Вещер, аїрич, співачка ЕТЕЛЬНА АНЖЕЛЬ
- Інтернац. артистична кві-тетна де-ФІЕР
- Французька диспанс Леї de BIANCA
- Франц. арт. М-ле ДІДІУ
- Рос. арт-ка ІСТОМІНА
- Ракоська, Лессати Лі-лет, Ланета, Любимова, Славина, Світлана, Тин-Топ, Казбек, Коломийце-ва, Лоджа, Міньон, Рита-гіна, Красовська, Ольга.
- Крім того продовжують ся гастролі відом. експерт-артистів.
- М-ле АНОНА
- Красув. уміщук
- ТРИО РИМЧИАНІ
- Хіановська, Мавеська, Діановська, Терпюська, Степана-Діна, Бадіана, Очеріна, Савана, Ельза, Міа Зейден та інші.
- Початок ринку о 10 год. веч.
- Позісоби в программах
- Рожков Г. С. ІЗНІН.

ВИСТАВКА

домашнього промислу в КОЛОМІЇ (Галичина)

Під протекторатом Іх Ц. і К. Ви-сокости Архієпископа Кароля-Фран-ца-Йосифа і Архієпископа Зіти

ВІД 8-ГО ДО 17-ГО ВЕРЕСНЯ 1912 Р.

Театр Городського Народного Дому

Трупа українських артистів
Сьогодні, 1-го Вересня (Септембра) ОДКРИТТЯ зимового сезону для ПЕРШОГО ДЕ-БЮТУ Капельмейстера О. А. КО-ШИЦЯ вист. буде 1 українська опер. П. Ком. По ревізії Ратком по значно зменшеним цінам від 10 до 50 к. вист. буде 5 хв. Сватання на Гончарівці ком. опер. на 3 д. Гетьман Дорошенко 5 хв. 6 оди. У Понеділок, 3 по загально доступним Ой не ходи Грицю та на ве-черниц. У Віторок, 4 Старе гніздо і молоді птахи. вест. ком. Книжки продаються з 29 Серпня (Августа) з 11 год. ранку до 2 дня і від 5 до 8 год. веч., а в день вистави до 10 год. веч. Початок у 8 год. веч. Ціни місяцям: Ратком значно зменшені вечер. звичайні, по понеділках загально доступні. Відповід. Режисер М. Садовський.

Українская Жизнь

Вышел № 7-8 журнала
Содержаніе.
I. Къ вопросу о культурномъ творчествѣ. С. В. Петлюры II. Борьба за Украинскій университетъ. Д-ра Е. Одесницкаго III. Голосъ украинскіхъ учителей. С. Черкасенка IV. О русскомъ либерализмѣ. (Письмо въ „Украинскую Жизнь“). Вл. Жаботинскаго V. Вѣдь родной культуры. (Голосъ крестьянина-украинца). К. Соляка VI. По поводу послѣдней парламентской сессіи (Письмо изъ Галиціи) Дм. Донцова VII. Безнадѣжно-запущенная. С. Ефремова VIII. Изъ земской жизни на Украинѣ. (Районное объединеніе южн.хъ земствъ) В. В. Садовскаго IX. Изъ русской печати. О. Хоменка X. Обзоръ украинской жизни. С. В. XI. На Украинѣ и въ ел. — За два мѣсяца. — Новый трудъ по украинской дѣлн. С. П. — ры. — Какъ рѣшился германскій сокровищ. — Указатель литературы для изученія украинскаго языка. И. Панкевича. — П. П. С. — объ украинскомъ университетѣ. — XII. Библиографія — XIII. Содержаніе украинскіхъ журналовъ. Книжки, поступившія въ редакцію XIV. Ответы читателей „Украинской Жизни“. Объявленія.
ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: на 1 годъ — 5 руб., на 6 мѣс. — 2 р. 50 к., на 3 мѣс. 1 р. 25 к. Льготная подписка — со скидкой 20% для рабочихъ, крестьянъ, учащихся, народныхъ учителей, низшаго медицинскаго персонала и сельскаго духовенства.
Адресъ конторы: Москва, Б.-Дмитровка, 14.

На переломі.

Царським указом, підписаним 29 августа, звелено третью Державную Думу роспустити, нові вибори в Держ. Думу розпочати з 10 септембра цього року й скликати нову, четверту Думу 15 септембра цього року.
Третя Дума, таким чином, перестала існувати юридично, номінально. Фактично вона перестала існувати давно, ледве чи не з перших днів січня того, як вона зібралась. Місце її в народній свідомості і в державнім урядуванні було дуже непомітне з самого початку її існування, а згодом те місце зовсім повернулося в щось міфічне.
Поки існувала третя Дума — не могла бути сликана четверта Дума. І хоч од цієї останньої ширші народні маси теж не мають підстави сподіватись особливої до себе прихильності й особливої для себе полегкості проте нова Дума буде краща вже тим, що вона буде нова. Хоч гірше — та ніяк.
Учас 29 августа важний ще тим, що він признає час для початку виборів до четвертої Думи. Вибори ці мають початись 10 септембра, щоб-то через скільки днів. Дося та частина нашої людности, що має право брати участь у виборах, великої активності, на жаль, не проявила. Ні тоді, коли виборчі реєстри складались, ні тепер, коли вони опубліковані й їх треба виправляти, виборці мало цікавились і цікавились справою. Може-ж тепер, коли кожний прогайнований день буде неповоротливо втра-чено, громадянство жвавіше й з більшою енергією стане до праці й проявить ту активність, яка особливо необхідна при своєрідних властивостях російського „оновленого“ ладу.
Країна указом 29 августа поставлена перед складною дилемою: чи допустити, щоб третя Дума, тільки що померла, наново відродилась під назвою четвертої, чи подбати по мірси, щоб старе усунуло місце ново-му й кращому. Будемо сподіватись, що та частина людности, яку допущено до участі у виборах, зробить усе від неї залежне, щоб ця дилема була розв'язана в напрямі найбільш бажанім і кориснім для народу.

Кадети й їхня декларація.

Що ближче до виборів, тим виразніш вимальовуються серед загальної апатії позиції політичних супротивників. Власне позиції ті не в якомось новинку, з верховин їх не одкривається перед виборцем якихось нових привабливих об'єктів: за винятком деяких змін серед крайніх лівих (про які ми вчора писали) на всіх інших позиціях бачимо те саме, що й п'ять років тому, підчас проведення в житті виборчого закону 3 червня. Коли й маємо щось нового в „деклараціях“ російських політичних партій, то хіба тільки — більшу самопевність у таборі правих та націоналістів, засновану на свідомості свого необмеженого кредиту в адміністративних школах і в духовенстві, й навпаки — елегічний смуток серед ліберальної буржуазії й одступ її в колоніях, здавалося, міцних передових позицій потужних вим- вили однієї й сподіванок.
Про позиції октябристів ми уже мали нагоду говорити. Цими днями з'явився по газетах відомість й про допіру вироблену декларацію конституційно-демократичної партії. Не бадьорістю й певністю давно минулого тхне од цього нового кадетського докумен-ту. Смуток і журбу, підбито надіями, що громадянин не зрадить і, маючи перед очима аскравий приклад діяль-ности третельдумської більшости, обер-е до 4-ої Думи... пак, кого бере неві-домо, а порадижено тільки не обирати „людей, що зрадили маніфест 17-го жовтня й розгубили потроху захите раши; тих, хто перед виборцем бала-кає про інтереси людности, а в Думі вбачає всю свою мету в догодженні, хто шукає успіху на виборах не в одвертій і чесній боротьбі думок, а в підтримуванні адміністрації“. Немож-на спастися, щоб подібні поради ко-гось переконали й примусили додер-жувати їх, там паче, що правид ка-детського минулого очевидно, стояв перед творцями декларації й мимово-лі огорнув кадетську відозву серпак-ком сумнівів і невпевности. Що це імено так, свідчать ті нотки каяття, які знайшли місце в ній. Партія, ра-дикалізм якої що-доби набував усе більш поміркованих фарб, тямала, що загнанний засобами заспокоєння у по-літичний кутюк громадянин, і при су-часних обставинах згадає, і про дія-льність колись могутніх конститу-ційних демократів і пригадає не один випадок, що нічого епітельного з кон-ституційним демократизмом не має; тому вона, журно схиливши голову, признається в своїх прегрешеннях і по змові виправдується. „Опозиційні партії, — говориться в декларації, — не могли вже впливати на загальний хід думової праці. Фракція народньої волі тільки поліщувала по змові думські закони і, не вгаваючи, нага-дувала на протязі всіх п'яти років і країні, й Думі про те, в чім поляга-ють справжній бажання й потреби на-родні... Сказати, щоб це не відпові-дало правді, ніхто не зважився, хоч кадетська робота в справі „поліщє-ня законів“ часом і виблискувала прикметами невпевности. Зважаючи на ті умови, в яких доводилося працо-вати опозиції, ніяк, з'усилили що до „поліщєння“ й не змогли б дати ні-ших наслідків, окрім тих, що маємо, й спечерчались і не згожувались із фактом нема жодної рації, так само, як нема потреби й у виправдовуван-нях: все це завядло всім відомо, і громадянин російський, як не кохав годі, так і тепер не кохав ніяких ілюзій що до цього.“
Але той самий громадянин має право сподіватись од одної з най-дужчих партій в Росії не елегічного констатування того, що минуло й не-забаром мохом заросте; йому вже остогидло оте аудне й неспотрібне скягіння. Ще ніколи російський гро-мадянин не потребував, не жадав так дужого, бадьорого слова й заклик-у дивитись уперед, а не назад, заклик-у до праці й змагання, а не до осу-

ду й звальювання провин на тих, хто має несхожу програму. З погляду по-ступових партій вся діяльність пра-вих і уміркованих, окрім шкоди, ні-чого не дала, але вона й не мала на меті нічого, крім шкоди, дати, бо шко-да державі й програмою правих, хоч може і невідомо для них самих, і не парікання та ремство, а єдина бороть-ба з ними — відважна, вперта, без краплини зневіри в сили, без жод-ного вагання — дасть потрібні на-слідки.
Ніяк половиниїсть, ніякий компро-міс, якими частенько грішали каде-ти, не повинні мати місця в тактиці змагання за хід „шляком справжньо-го оновлення, тим єдиним шляхом, який здолає привести країну до волі, ладу, матеріяльного забезпечення й могутности“. Не доить окласти спя-сок реформ, які на черзі, щоб грома-дянина ростав од „умилення“ й мерщій побіг голосувати за благодітелів. Ко-ли обмежитись тільки обідианком „по-ліщєнням“ тих законопроектів, що амщєно до списку, то на такий гачок годі виймати зневіреного в думській праці громадянина. Ні, тут потрібні, коли не нові гасла, то хоч відновле-ня старих, невмирущих... Де вони те-пер у кадетів? Нема їх; те-ж, які маємо оце, надавай, щоб запалили багатьох і примусили одгукнутись на деді чутний голос кадетського за-клику.

Листи з Німеччини.

XIX.
Мюнхен.
Останні два роки я прожив в Мюн-хені, полюбив його і очоче передав би своє замилування цим своєрідно-гарним містом всім і кожному, коли б це було можливо зробити шляхом друкованого слова. Та можна чи не можна, а все ж поспробую.
Сьогорішнє літо перебув я в Бер-ліні, побувавши тричі по парі днів в Дрездені; оглядав Лейпциг. Коли, після божевільної великоміської метуш-ні, я опинився в тихім боєгороднім і некультурнім тарольським закутку, який так нагадує гупульськї самотні оселі, мені особливо заохотилося поді-литися в читачам „Рада“ своїми вражіннями.
По кількості населення з своїми звяз 600.000 мешканцями Мюнхен займає третє місце в Німеччині (біль-ше від нього лиш Гамбург та Берлін). Він росте дуже швидко, не зважаючи на те, що і сам він не типово про-місловє місто і Баварія, якої він є осередком і отолією, ще не стала ін-дустріальною країною, а лиш саме в наші дні виразно повернула на цей шлях, затрачуючи потроху свій доте-першай сільсько-хліборобський ха-рактер. Коли зважаючи, що при мен-шій густоті населення, ніж на нашім Правобережжі, баварська земля нале-жить майже виключно селянам, то ярау ж стане ясно, що селянство тут невмируно зможніше, ніж наше. До-даймо до того загальну обовязкову освіту, гарні прилади технічні, пов-ну волю спілок та організацій, відсу-тність в псіхічнім окладі селян тих рабських наслідків паншазаняної недо-лі, які ще й доіє не зовсім зникли у нас, то владство єдиним лихом, що гальмує поступ Баварії, буде лиш клерикалізм її селян; не релігійність, а властивий політичний клерикалізм, який під пошривком єдино правосір-ної релігії плекають всіми езуїтськи-ми способами католицькі душпа-стари.
На ґрунті загального баварського добробуту, на тлі політичної фронди проти надмірно грубої централізатор-ської пруської салдатства чаріє віль-нолюбивий, яскраво антаклерикаль-ний в нахилом до краси і веселощів Мюнхен.
Він стоїть на болотистій рівнині. Але вже 50 верстов на південь почи-наються Альпи, і вся баварська пло-щина лежить звыш 500 метрів над

Спеці-кожно-венерич. лічебниця
язьна д-ра М. Михайлівська. Порада 50 к. Пр. 10—2 дн. та 7—9 веч. Од 5—7 веч. звідують лічеби. Д-р Гольдберг, приймає у себе № 16 В. Вацьківська

У Херсоні
книжно-газетний „Початок“ (Рішель-кюск вул. почт. ящ. № 444). Приймає передплату на „Раду“ по цінах редакції з виплатом на-вист що-місячний.
Тут же всі новини української літератури.

В Курському
купувати окремі № „Ради“ можна в кіоскові Н. Д. СКУРКА.
В ОХТИРЦІ
передплачувати „РАДУ“ на таких-же умовах, як і в конторі газети, а також купувати в роздріб—можна в книжно-газетному кіоскові Д. О. НАУМЦЯ.

В звязку з цим од 12 осіб плати не принито. Двом з них дано одстрочку, а 10 увільнено.

У Києві в Петербургу повернувся депутат від астранив, які клопоталися про додатковий приєм у політехніку. Депутатів сказано, що про це мусить клопотатися правління політехнікума. Правління-ж здається не буде цього робити, бо придержується пояснення міністерства.

Як відомо, з політехнікума вийшло 10 професорів, але вже пів року пустують ті кафедри, які займали М. Тихвицький, А. В. Нечаев, С. П. Таммошкін і К. Г. Шиндлер. Решта кафедр замінено так: кафедру по зоології, замість Ю. Н. Вангера—заступив проф. томського університета Кащенко, що загальному хліборобству замість А. В. Ключарова—екстерн-ордиварий проф. Київськ. університету В. Калкунов, по прикладній механіці замість Д. П. Рувького—І. М. Гавицький, по органічній хімії замість Л. В. Писаржевського—презид. Київськ. університету Добропердов, замість С. А. Іванова—В. П. Угнянцев і по кафедрі електротехніки замість Н. А. Артем'ява—викон. обовязки проф. А. І. Крупосельскій. Місце Демет'ява заступив проф. діпницького політехнікума Чернобаев.

за пуд з доставкою. Доставка зерна зємством може бути збільшена до 1 мільйона пудів. З 6-го декабря 1911 року по 20 лютого 1912 р. Кременчуцьке зємство постачало уже: 100,000 пуд. одеському озружжю інтеднатству; 80,000 пуд. армейському корпусові.

Кооперація.

Товариська крамниця в селі Тарасівці, Ямпільського повіту, на Поділлі, за 1911 рік дала частого прибутку 621 карб. 70 коп.

Кредитові товариства. До 1-го априля 1912 року на Поділлі було 147 кредитових товариств, з них 61—кредитово-товариство та 86 позичково-ощадничих. По повітах товариства поділяються так: в Валтоському 17, Брацлавському 8, Вінницькому 9, Гайсинському 15, Кам'янському 15, Летичівському 4, Лигниському 9, Могилівському 10, Ольгопільському 17, Проскурівському 16, Ушицькому 15 та Ямпільському 12. Число членів в 124 товариствах, які доставили в інспекцію по справам дрібного кредиту оботи, було 32,286 д. в кредитових товариствах та 51,841 душа в позичково-ощадничих товариствах. Кредитові товариства в 1911 році мали такі основні капітали: кредитові товариства 146,082 марб. і позичково-ощадничі 877,847 марб.; запасний капітал в кредитних товариствах 15,232 карб. і в позичково-ощад. 120,563 карб.; внески т-в збільшились: в кредитових до 715,867 карб.; в позичково-ощад. до 2,071,706 карб.; позички товариств: кредитових 248,503 карб., позичк.-ощ. 795,394 карб.

в яких в міській громадській бібліотеці засновано цілком окремий відділ книжок для народа. Цей «народний» відділ складається переважно з популярних книжок, поміж якими мають-ся й усі видання «Влагодійного Петербурзького товариства». Що до новин—то там нічого не знайдеш. Попри що цей відділ має до 1700 всяких книжок. Плата за читання—10 коп. на місяць, або 1 карб. на цілий рік.

Галичина.

(Од власного корреспондента).

Вибори до громадської ради (городська дума) в місті Драгобичі мають відбутися в часі від 2 до 8 вересня с. р. як і скрізь в східно-галицьких містах сиравами громадськими порядують поляки, хоч не вони складають в них більшість, а жиди, котрі скрізь і завше, йдуть за поляками, допомагають їм будувати Польщу на українській землі. В отарій раді мали українці всього 5 радних (гласних) і трьох заступників, але хто знає чи будуть їх тепер мати. Хоч український елемент в Драгобичі (дрібне місцяство) досить числений, але видно так слабкий, що на виборах навіть не виступає самостійно. Організують виборчу секцію соціалісти і затаювачі до ошкіа українських місців, об'єднуючи їм таке саме число мандатів, як і в попередній раді.

М. І. Філіпський.

(Некроль).

Телеграмою вже сповіщалося, що 19 авг. трагічно закінчилося життя одного з видатніших громадських діячів в Кам'янці—Модеста Івановича Філіпського. Родився М. І. 1856 р. Скінчивши гімназію в 1877 року вчителював він на селі, а в 1880 в Кам'янці. Через матеріальні нестатки мусів він 1901 р. перейти на службу в якив. Однак і тут він не покидав зовсім своєї улюбленої праці: служачи в якиві він разом з тим вчителював в дівочій гімназії п. Славутицької, а потім в комерційній школі п. Мазинга. 1910 року М. І. вибрано гласним в міську раду.

Людина лагідної вдачі, надзвичайно доброго серця, з широким кругозором, здобув він собі загальну пошану та любов не тільки серед своєї осередженців, а і в широких колах громадянства, що знало його як видатного педагога, талантичного лектора та порадника при всякій біді. Не належачи до жадної політичної партії і бувши по переконанням своїм щирим народником, М. І. не лягав жадного культурно-просвітнього заходу, щоб не допомогти своєму працев. Шевченко та Толстий були його улюбленими авторами і заповіти їх він намагався перевести в життя наскільки хватало йому сил та змоги. До якої б справи не ставав,—чи то в «родительських комітетах» при гімназіях, чи при заснуванні дівочій гімназії п. Славутицької, де все властиво ним робилося, чи в міській думі, чи на службі—скрізь він перш за все дбав про інтереси бідних та покривджених. Літературно-виховний і широкомасштабний разом з тим був він дуже добрим промовцем і досить часто виступав з публічними лекціями та рефератами, як російською, так і українською мовою.

В кам'янецькій українській жатко брав також діяльну участь і мало яка сербозна справа обходилася без нього. Найбільше ж праці поклав коло «Просвіти». За час її існування прочитав він в ній більше 20 лекцій та рефератів переважно про Шевченка та про значення рідної мови в школі та в культурнім житті. Проста, ясна мова, ясність думки, строга логічність висновків та надзвичайна щирість робили велике враження на слухачів, і як лектор, тишився він особливою пошаною в різних колах громадянства. Одні з його рефератів, читаний ним на ювілейних Шевченкових святах в мущинській думі, видрукують вид. «Днісер» під назвою «Шевченкове свято». Між іншим, де які визначні польські діячі в Кам'янці, випросяли у М. І. той реферат, переказали його на польську мову і обіцяли подати його до польських журналів, але тільки з їх заходів нічого не вийшло.

Імя М. І. одно з найпопулярніших серед молодих кол громадства м. Кам'янця та учителів Поділля.

В останні часи українці і вищі доступові просили М. І. виставити свою кандидатуру до Держ. Думи. З початку він був згодний, але за кілька днів до смерті зрікся мотивуючи недовірою та іншими незалежними від нього причинами.

На похороні його відшавши сиза зароду, на труну накладено більше 20 вінків. Між ними від «Просвіти» з написом «Шарому синові, славному громадянському рідній землі,—Подільська Просвіта». Віля «Просвіта» похоронна процесія свинчалась: Відправлено було коротку літню. Трагічна смерть М. І. тяжка втрата для кам'янецького громадянства взагалі, а для українського—особливо.

Земля йому пером!

Р. S. В де яких газетах з'явилась звістка будити до смерті М. І. отлаеною через необережне поводження з ружинною його сина. Це цілком неправда. М. І. сам випадково зацепив ружинцю. Н. Г.

За кордоном.

Болгарський меморандум.

З Софії повідомляють, що болгарський уряд закінчує складання меморандуму для великих держав в справі подій в Македонії. В цьому меморандумі буде виставлено бажання Болгарії, задоволення яких забезпечить спокій на Балканах.

Редактований дуже одверто і навіть різко, цей документ значає дуже важке становище турецьких християн і доводить, що в Турції не може бути ніяких реформ без зовнішнього впливу.

Болгарія з свого боку радить дати автономію Македонії і Адрианопольському вилайєтові під контролем Європи, призначити в ці провинції генерал-губернаторів з християн і заснувати там міліцію під командою офіцерів балканських держав. Коли ці реформи не буде проведено, Болгарія зніме з себе всяку відповідальність, бо вона не може більше йти наперекір волі народній.

Меморандум, який вважається в Болгарії за ультиматум, населення зустрівло з великим задоволенням.

В такому ж дусі написано й стаття в офіційній «Мир».

Про пропозицію графа Берхтольда «Мир» висловлюється негативно і вимагає од Європи більш радикального вирішення македонського питання, бо в іншому разі балканські народи будуть вирішити його сами і тоді війна неминуха.

Про події в Персії.

В останньому числі берлінського «Local Anzeiger» надруковано велику телеграму з Тегерану, яка освітлює загальне становище політичних подій в Персії.

В Персії збірались нові хмари.

Перед безсиліями центральним урядом вирости нові небезпеки. В Тавризі, дякуючи присутності російського війська, лад ще підлегується, але Сафехтар все ще боїться убити в місто, поки там губернатор Самад-хан.

В Керманшаху численний гурток демократів, які ще недавно виступали проти принца Салара-уд-Доуле, одвернувся од уряду і вступив в спілку з прихильниками брата бывшего Салара-уд-Доуле, який з кожним днем має тепер все більше і більше прихильників.

Ватажок урядового війська Ферман-Ферма стоїть недалеко від Керманшаха, але боїться вступити в бій з Саларом і посилає що-дня телеграми в Тегеран, вимагаючи прислати йому грошей і людей, хоч і добре переконаний, що в уряді ні того, ні другого немає.

Начальник шахських Сега-Мусалтане стоїть в Іспанії. Його брат Салар-уд-Доуле, не діставши посади губернатора в Ширазі, виступає проти уряду.

Що ж до відомого начальника бахтарів Сарлар-Асада, то всі його бажання зводяться до того, щоб переконати уряд, що треба негайно скликати меджиліс, вимагає, щоб регент Наср-Уль-Муль зрікся своєї посади і щоб було жито рішучі заходів проти бунтівників, погрожуючи в противному разі вихити в Європу, коли не послухаються його порад. Можливо, таким чином, що бахтарів буде послано на південь. Уряд тим часом старяться заспокоїти всіх лаглими порадами. Частина духовенства настоює, щоб повернувся в Персію регент.

Взагалі ж, становище знову загострюється. Коли б уряд,—закінчує германський журналіст,—примішено було послати бахтарів на південь, то це було б сигналом для нового повороту бывшего шаха в Персію».

Ярослав Врхлицький.

Цими днями помер чеський поет Еміль-Богусл Фрїда, який писав під псевдонімом—Ярослав Врхлицький. Він народився в 1853 році, вищу освіту дістав в Відні і переїхав в Італію на посаду губернера; там він написав перші свої твори: «Рік на ливні» (збірник поезій), драма—«Вікторія Колонна», «Глярион», «Твардовський», «Бар-Кохба», і др. Чеська критика ставить Врхлицького поруч з покілимним Сватопопком Чехом, який стоїть на чолі нової чеської поезії. Форма творчості Врхлицького вважається класичною, чеський вірш доведено ним до найвищого ступня. Врхлицький брав також невелику діяльність в політичному житті Чехії і Мораваї і був видатним журналістом.

Останні вісти.

(З газети на по телеграфу).

Височайший указ.

ПЕТЕРБУРГ. Імєнай Височайший указ правительствующому сенатові.

Указом Нашим, в 8-й день юнія цього року, правительствующому сенатові данам, на підставі основних державних законів (свода закона т. I, ч. I, вид. 1906 р.), Ми звелили роботу в Державній Думі припинити 9-го юнія 1912 року до видання указа Нашого про призначення виборів в Державну Думу і часу скликання її в новому складі. Тепер, коли наступив строк роботи нові вибори в Державну Думу, коли скінчилися повномочення членів Думи теперішнього складу, наказуємо: 1) Державну Думу третього созыву розпустити; 2) нові вибори в Державну Думу зробити, починаючи з 10 септемвриа цього року (3) Державну Думу в новому складі скликати 15 юновриа цього 1912 року.

Правительствующий сенат не заоставити зробити для виконання цього потрібає розпорядження.

На оригіналі власною Його Імператорського Величества рукою підписано «НИКОЛАЙ».

В Москві, 29 августя 1912 року. Скришав: предідатель ради міністрів, статс-секретарь В. Коковцов.

Справы пресси.

ПЕТЕРБУРГ. Наложено арешт на 104 число газети «Правда» за статтю «Прежде и теперь».

В Кременчуці прайв гласні думи клопочуться перед губернатором про ааркрити газети «Придлїпровскій Голосъ» за шкюдливий напрямок.

В Ростові-на-Дону посажено на два тижні під арешт редактора «Православскаго Края» Грэгор'єва.

Перший середній політехнікум.

ТОМСЬК. З 1 септемвриа в Томську починає функціонувати середній політехнікум з горним, комерційним і землеміряним відділами. Курсе навчання на кожному одділі двохрічний. Приймають в політехнікум осіб не молодших 16 років, що скінчили шість класів середньої школи. Особи, які скінчили політехнікум, мають право поступати у всі вищі спеціальні школи.

Всіх звісткі.

ПЕТЕРБУРГ. Тоталіатор зробив за літо обороту до десяти мільйонів карб.

В Фінляндії вивав глибокий сніг. Міністерство внутрішніх справ в-осєси висовить в Думу проект реформи повітового управління. По проекту заводиться посада повітового начальника з широкими повномоченнями.

Комісія дворянського в'аду підготувала всеросійський в'ад землевласників для організації безпартійного всеросійського союзу землевласників. Англійська екадра з чотирьох бронеосців коло 15 септемвриа одвідає Ревель, де пробує два дні.

МОСКВА. Закрилась виставка прєси. Виставку одвідували мало, і вона дала великий дефіцит.

МИКОЛАІВ. Випущено з турми під заставу 100,000 карб. одного з героїв розграт в кредитовому товаристві Грюцмаєра.

ЗА КОРДОНОМ.

В Турції.

КОСТЯНТИНОПОЛЬ. Великий в'аір Гаєв-Мухтар-паша сербозно хворій артеросклерозом.

Закрився конгрєс комітета «Еднанія і Поступ». Постановлено зрєбити комітет політичного партією. Вибрано раду з 21 члена під председітельством єгвєтського принца Саїд-Халіма-паші. Вибрано також бюро з 5 членів. В раду увійшли всі ево-міністри, між ними два християнства.

Військовий суд постановив посадити в турму за адмиральські статті в «Тавані» ево-міністра Джавіда, що був одповідальним редактором газети, фактичного редактора Гусєйя-Джахида і помішника редактора Орханова.

З Салоник повідомляють, що в Дарьяні на базарі вибухла кілька нєвеляна машина. Убито 40 душ, поранено 80. Постраждали в більшости турки.

Література, наука, умілість і техніка.

— Вийшло число 7—8 «Української Живни». Зміст: Кь вопросу о культурном творчествѣ. С. В. Пеллаур. Борьба за украинский университет. Дра Е. Олевничаго. Голос украинских учителей. С. Черкасенка. О русском либерализмѣ (Письмо въ «Украинскую Живнь»). В. Е. Жабитовского. Въ родной культурѣ (Голосъ крестьянина-украинца). К. Сопляка. По поводу послѣдней парламентской сессии. (Письмо изъ Галиции). Дм. Донцова. Взаимодействіе адутованіи. С. А. Ефремова. Изъ земской жизни на Украинѣ. (Районное объединеніе южныхъ земствъ). В. Садовскаго. Изъ русской печати. О. Хоменка. Обзоръ украинской жизни. С. В. По поводу опроверженія г. Щеголева. С. А. Ефремова. На украинѣ и въ ея. За два мѣсяца.—Новий трудъ по украинологїи. С. П.—ры.—Кажь расхидились германскія сєкоровица. П. П. С. обь украинскомъ университетѣ.—Указатель литературы для изученія украинского языка. І. Панковича. Библиографія. І. Кульчицько о польско-українськихъ отношеніяхъ.—Д. Донцова. Украинская драматическая литература. Ан. Василько.—М. Грушевский про українську мову і українську школу. Д. Д.—ко.—М. Лозинский. Духовенство і національна культура. С. Е. мова.—Павловский. Краткий биографический словарь. С. Е.—Студії з поля суспільних наук і статистики. В. Садовскаго.—Указатель статей, помѣщєнныхъ въ «Русскомъ Богатствѣ». С. П.—ры.

Содержаніе украинскихъ журналовъ. Книжки, поступившія въ редакцію. Отвьт читателямъ «Украинской Живни». Обьявленія.

— Вийшло 33—34 число часопису «Світ». Зміст: Передовиця. М. Муський. Галерея сучаснихъ діячів нашихъ п. Ольга Косяк (Олена Пчілка). Відповіді на лист д. С. Р.—жа, уміщений в ч. 23, дд. В. А., Олексі Гайдамаки, Хв. Дем'яненко, Миколи Вула, Офі, Леоніда К. з нашего життя. З Галичини. З поля литературы і науки. Анкета про вегетаріан. Книжки, надіслані до редакції. Листування редакції, Фельетон: повіст Т. Кантукана в перекладі Ф. Петрушевка; К. Бач-Лубенський—Шуаг. С. С.—к Місячна ніч.

Театр і музика.

— Бенефіс артиста М. Вільшанського. Велику честь робить д. Вільшанському вибру ним п'єси для свого бенефісу. «Сава Чалий» Карпенка-Карого дав

ВІСТІ З КРАЮ.

Діяльність зємства.

Асіновка. Поддавське губерньське зємство иогнувало 10,000 карб. на популярні брошюри для шкіл та на три степнді для учнів середніх шкіл.

Питомник. В-осєні цього року при городі Вінниці, на Поділлі, зємство заведе плодорий питомник. В питомникові мають посадити в-осєні 10,000 дичок груш та 20,000 яблук.

Доставка хліба. Кременчуцьке повітє зємство (на Подлавціні) погодилось з інтеднатством 7-го армєзьського корпуса одеської озной округи про доставку 200,000 пуд. жита цьогорішнього врожаю по 95 коп.

рядків ва 300, але всі таки знев'рилася що до свого хисту й кіпаче доносить жалібною скаргою на себе самого. Я чю славу розкази Не зміую і не берусь (!), А щоб її опісати— І подумати боюсь! Опісати її щоб хвицько, Треба розуму багачько; Хоть би я Ломоніс не вмер. То наз славою такою Довго б рхувалась з собою, Доб до мізку він протер.

Така була перша й остання спроба в українському письменстві—озавсь на події 1812 року. Незугарна вона усіма сторонами, та як, кажуть, з піснє слова не викляещ, так і в історії факта.

З першого погляду важко, здається, зрозуміти, як це так вийшло, що український народ, витворивши таку багатющу історичну поезію, цілком поминув такий, здавалось-б, великий ваги факт, як події 1812 року. Але це цілком натурально, та інакше й бути не могло.

Народ пам'ятає й оивається тільки на такі події, в яких він сам бере участь, які там чи іншим способом стали близькі йому й рідні. Погляньте, яким пієтвом оточив він, напр., Хмельниччину і як довів до останніх днів пам'яті про таких ватажків, як Нечай, Кривоніс то-що. Во Хмельниччизну він сам робив, бо він розумів того Нечая або піддавав йому свої власні думки, з того-ж, що він забув зовсім про події далеко ближчі до нашого часу й нічим на них не озався, опріче одиєї—двох та й то по-вичених пісень, видно став справжню вагу події 1812 року для нашого народу: вони нічим його не зацепили. Це була далека для наших людей війна, про яку він не знав, якою не цікавився й якої, просто окажемо, не розумів. Близких інтересів його вона не зачіпала. Правда, нате-

реви поклядено тоді долю всього державного життя, але що значило це життя для кріпака, який—нехай там що—мусів регулярно відробляти панщину й не мав навіть часу овидомудватись у небезпеку для держави. Був, правда, епісод у війні, який миб-га задержати на собі увагу народніх мас,—це ота поновлена козаччина, що дала деякі надії на поліщення народької долі. Але, як знаємо, цей епісод закінчився так безбарвно, таким дрібненьким трафетом (до 2 карб. асигнаціями) що і його не варто було держати в пам'яті. І народ і його викинув. Народ замовк і не озався нічим на велику боротьбу.

Вільні виби цілковито виявляли вищі класи на Украині, але неоднаково була вона на правому боці Дніпра і на лівому. На Правобіччї вони були сполучені—і розносили «что-то неприятное і въ критику для Россіи»; на Лівобіччї—амосковели, і лишали нам звідомство свого настрою в отій патріотичній оді. Але й це була цікавість, видимо, невелика, бо правобіччї, «неприятні» піснє зовсім звиклі без жадного навіть сліду, а патріотична ода лівобіччя пролунала самітним гласом воцпающа в чуогні її не знайшла наслідувачів. Одно слово—мизули «тривожна розга», випухла маленькі хвилячки, збіли підчас тривоги, життя на Украині пішло звичайною колеєю і кожне вернулось до своїх що-денних справ і турбот, не згадуючи про причину того хвилювання. А вже по отій уцпахх літ силкується минуле виставити якоюсь бурєю, що злибка проявляла себе весь органам народній! Дарма: отє загальне мовчання може бути найкращим свідомством з сизьбу могилы проти свідомого фальшування історії... Сергій Ефремов.

майже всім виконавцям багато простору для художньої творчости. І коли д. Вільшанський дає гарну постановку Погоцького в своєму виконанню, то д. Садовський в ролі Сави Чалого просто захоплює чудовою грою. Барвіста і захоплююча гра в д. Мар'яненка (Гнат). Одмічаємо надзвичайно гарну і ширю гру д. Маринича; цей молодий артист ввагалі виявив себе в багатьох дрібних ролях з дивним талантовитим артистом і заслужує за свою завше добре продуману і старанну гру повної уваги у режисури. Тон в д. Маринича завше певний і вирваний для глядача; це особливо свідчить про талант артиста.

І. "Стопни общества". Сезон в соловцькому театрі одкриває дуже гарною п'єсою Г. Ібсена — "Стопни общества". Сила в п'єсі підобрано гарно і спектакль пройшов з великим художнім успіхом. В д. Радина, як звичайно, роль (Карстена Верніка) одлюлює фанатом до найтонших рис, гра барвіста, могутня. Стільно і яскраво грає д-ка Коллен ролю Лони Гессель, хоч в деяких місцях артистка це не взовсім розробила намичений план і непевна в собі, але це дрібні хибки, які тають в цілому захоплюючому. Ввагалі, д-ка Коллен зробила великий крок вперед і цілком заслужено режисурю одвела їй перше місце в Ібсенівській п'єсі. Чудовий Гільмар Тененсен д. Кузнецов; поворот цього прекрасного артиста на соловцьку сцену можна тільки вітати. Гарні нові артистки в трупі д-па Потехіна (Бетті) і Рудіна (Ольга). Сильно і стильно грає д. Волохівський в ролі магістра Богословія. Колоритна постать Югана Тененсена в виконанню д. Слонова. Виділяється ще д. Петров в ролі управителя Крапа і д. Степанов в ролі Ауне Режисюрорка постановка д. Красова старанна і видержана в "ібсенівському стилі". Велишого хотілось би від постановки масових сцен і врацожу догляду за гримом артистів, що виходять в масових сценах. Декоративний художник І. Д. Колумбієва виконало дуже гарно.

Ввагалі, спектакль був справді художній і залавши прийме вражіння. Театр був повнісенський. Артистів вітала тепло, сердешно.

А. П. — Український театр. Сьогоднію трупю М. К. Садовського одкриває зимовий сезон в городському народному театрі; вде "Наталка Полтавка" а учасцю д. Садовського в ролі Виборого Макогоненка і вод. "По ревізії".

Городський театр. Завтра одривається сезон оперою "Жизнь за царя". Суєвниа єдине відомий Київу артист д. Песевяч, партію Вані д. Драгомінськевича (екінчила школу М. В. Лисенка), партію Антоніди нова артистка д-ка Нестеренко, Сабініна теж новий артист І. Мочаров.

Театр "Соловцов". Сьогодні вде п'єса Анрі Кюстемекера "Большее чьмь прощень" і "Юбилей", А. Чехова.

В справі фонду Імени Карпенки-Карого.

(Лист до редакції).

Славновісний артист П. К. Скасовський своїм листом, надрукованим в № 168 "Ради", звертається до полтавських земляків, щоб поділилися вони звітку про те, яка доля спіткала фонд імені письменника Ів. К. Карпенки-Карого, який заснував був п'ять років назад в Полтаві, на видачу премій за кращі драматичні твори на українській мові.

Радо вітаю заклик вш. П. К.—чи і охоче поділяюсь усем тим, що відомо мені по цій справі.

Спектакль, про який згадує в своєму листі П. К., одбувся в Полтаві 19 вересня 1907 р. і дав прибутку 311 р. 90 к., половина котрого пішла на веторові розехди трупі, а друга половина, себ-то 155 р. 95 к., була доручена Сакс—м повіюму тепер М. А. Дмитріяну. Окрім того, після спектакля полтавські земляки вкупі в д. Сакс—м і худ. С. Васильківським зійшлися у двор. клубові на бесіду і тут додали свої жертви на туж саму ціль. Як мені відомо, внесено було жертв 160 карб. голякуко та худ. В—кий надіслав з Х—ва—32 карб., а всього склалось тоді грошей у фонд імени К. Карого 347 карб. 95 коп. Із цих грошей 50 карб. (моя жертва 25 карб. та 25 карб. жертва бувшого тоді городського голови) були увесь час ва моїх руках і до цього часу наростало на них прод. трохх не 10 рублів. Що ж до остатніх 297 р. 95 к., то вони востались у докійного М. А. Дмитріяна і певні відомости про них подасть належне шановна Г. Т.—на, вдова покійного Дмитріяна.

До цього треба додати, що полтаві давно бажали й бажають, щоб зібрані гроші були доручені якій-небудь поважній громадській інституції, котра салаба 6 статут фонду імени К. Карого і додела б справу до приваженної мети. Скільки років назад ми обертались з цим до київської "Провісти" і до "СПВ. Влаготв. Об-ва иед. общепол. кннгтв", але "Провіст" незабаром зясувало, а "Пег. Благ. Об-во" одмовилось тим, що справа наша не підходить до їхнього статусу.

Г. Маркевич.

ДОПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

МИРГОРОД (на Полтавщині). Порядки в місцевій гімназії. Приватна гімназія в Миргороді одкрита ще в 1908 році Ш—ном, який і був в ній за директjора. Але потім від нього було внято за якусь провину владу директора. Тоді він передав цю гімназію в розпорядження земства, бо коли він одкривав гімназію, то ввійшов в згоду з земством, щоб вое поставило помешкання і тоді, коли забажеться директорів, прийало гімназію. За часів панування цього директора учні не знали прикрях відносин до себе. Не зазнали вони вісяжих прикрястей і за директора Р—ного, який правда був ворог українства, не чувств ні одного учня навіть на концерт, де виконувалося де-кілько українських номерів співу, але все таки до учнів схиавись гарно, робив їм всякі полегкості, що торкається матеріяльного боку, бо більшість учнів—біднота. Але і цього директора перевели, і інші відлучали по гімназії слова. Хоч правда, ще директора немає, але дивлячись, як порядкує тепер інспектор, сподіватись добра нічого. Начать хоча б з того, що не встия він прийхать виконувать владу інспектора, як почав сядовить учнів у карцер. Учні повбірались держати переказемоника, тримати думом, щоб не провалиться, а тут ва тобї—посидь ще в карцері, а тоді їди на екзамеи. Садовив в карцер тільки за те, що не постриглись під третій номер, або що роботи не були почишені. Сидять біди учні годни по три, а іншим доводиться сидіти і 12. Земство ж не зняло, що в II гімназії буде такий п. інспектор і, як ставило гімназію, не відвело кімнати від карцер, через що учням приходиться відбувать кару в класі, а як вивадуватх вабереться багато, то їх засажують у залі. Та цього здалось п. інспектору мало. Віа почав штрафувать учнів. Одия раі 18 августа зайшов він у третій клас і заставив показувать ученицькі білети. У багатьох не було їх при собі. Тоді п. інспектор поштрафував кожного учня, в якого не було білета, по 1 карб. Такі прийоми виховування и. інспектор мабуть признав за найкращі будучи воспитателем у дворянській гімназії у Полтаві. А учні місцевої гімназії дуже жалкують, що від них перевели попереднього директора.

БЕРДЯНСЬК (на Таврії). "Малороссы". Весь літній сезон цього року в тутешньому літньому театрі грало т-во "мапоруських" артистів під орудою д. Яворського. Йшов репертуар звичайних "мапоруських" труп, пьеси Манька, Суходольського, Колесніченка і деякі Кропівницького та Карпенка-Карого. Пройшли: "Гріх і кара", "Помета", "Хмара", "Щепаєне коханья", "Майська ніч", "Маруся Богусловка", "Запорожець за Дунаєм", "Суєта", "Наречена", "Юрко Довбня", "Вампир" і инш., а в кінці було поставлено оперетку "Гейша". Артисти української мови не аняють і по українському говорять тільки на сцені. Всі пьеси йшли з хором, 4 парами тавцюристів і костюмами "по рисункам" проф Іварницького (чи не Яворницького?). Великого успіху трупя не мала.

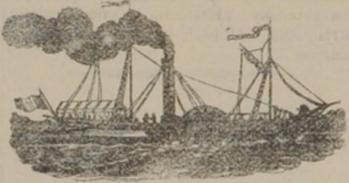
Листування редакції.

Д-ві Я. Яблонському. Була надія, що можна буде справу довести до кінця, але при сучасних обставинах ця надія одпадає. Справа стоить.

Катеринослав, д. Стасюкові Коля трохх більше запропоновано Мем розміру, то присильте.

Справочний одділ.

Календарні відомости. Субота, 1-го Сентября.
† Пр. Симеона стовпн. і матері його Марфи, Ермогена.
Ск. сон. 5 г. 32 хв., зах. сон. 6 г. 20 хв.

Параходи Товариств:

- Общество Пароходства по Днѣпру и его притокамъ" і "2-е Пароходное Общество по Днѣпру и его притокамъ". Удержує поштово-пасажицькі рейси по ошим водіяним шляхам:
- 1) По Київю-Катеринославському два рази на день: з Київя . . . . 8 1/2 г. р. 15 г. дня, Катеринославу 5 г. р. 15 г. дня.
  - 2) По Київю-Ржищевському щодня: з Київя . . . . . в 2 г. дня, Ржищева . . . . . в 10 г. веч.
  - 3) По Київю-Гомельському щодня: з Київя . . . . . в 1 г. дня, Гомеля . . . . . в 1 1/2 г. дня.
  - 4) По Київю-Чернигівському щодня: з Київя . . . . 12 1/2 г. д. 15 г. дня, Чернигова . . . 3 г. дня і 7 г. веч.
  - 5) По Київю-Пинському щодня: з Київя . . . . . в 9 1/2 г. ранку, Пинська . . . . . в 9 г. ранку.
  - 6) По Київю-Чернобыльському щодня, з Київя . . . . . в 6 г. веч, Чернобыля . . . . . в 8 г. ранку.
  - 7) По Київю-Могильовському: з Київя—по неділях, понеділах, середіх і п'ятидесятіх в 2 г. дня.

- 8) з Могильова—по неділях, вівторках, четвергах і суботах в 7 г. ранку. Прим.: в Лоеві пересадка на другий парохол.
- 9) з Київя щодня . . . . . в 11 г. ран. " Лоєва . . . . . в 7 г. веч.
- 10) По Могильово-Оршанському щодня.
- 11) По Гомелью-Вітковському щодня. По лачній лінії Київь-Плютв щодня: з Київя . . . . . в 4 г. дня, Плютів . . . . . в 6 г. ран.

Роспис ходу поїздів
(з 18-го квітня 1912 р.)

ПІВДЕННО-ЗАХІДНА ЗАЛІЗНИЦЯ.	№ ПОЯЗДУ	Одходять в Київя.		Прибувае до Київя	
		№ ПОЯЗДУ	ЧАС	№ ПОЯЗДУ	ЧАС
Кур'єр. І, ІІ кл. Одеса, Унгені, Рені	1	9 веч.	29. 31 ран.		
Кур'єр. І, ІІ кл. Київя, Брест, Варшава, Каліш, Відев	9	7. 10 веч.	10. 15 р.		
Кур'єр. І, ІІ ІІІ кл. Сарни, Вігана, Рига, Петербург	11	9. 30 ран.	12. 9. 10 веч.		
Почт. І, ІІ ІІІ кл. Біла Церква, Казятин, Житомир, Одеса, Гравно, Ізясоток, Унгені, Рені	3	9 ран.	4. 9. 23 веч.		
Почт. І, ІІ ІІІ кл. Фастів, Знаменка, Сидсаветград, Верхніцево, Катеринослав	17	11. 30 в.	18. 7. 50 ран.		
Почт. І, ІІ ІІІ кл. Сарни, Ковель, Варшава, Лас. І, ІІ ІІІ кл. Одеса, Умань, Новоссаці, Унгені, Рені	5	12. 25 в.	6. 6. 15 ран.		
Лас. І, ІІ ІІІ кл. Київя, Гравно, Брест, Варшава, Житомир, Швад. І, ІІ ІІІ кл. Знаменка, Сидсаветград, Миколаїв, Катеринослав, Ростов н.д.	13	1. 00 в.	14. 6. 27 ран.		
Швад. І, ІІ ІІІ кл. Фастів, Казятин, Умань, Одеса, Ростов н.д.	15	10. 50 р.	16. 6. 27 веч.		
Лас. І, ІІ ІІІ кл. Фастів, Біла Церква, Ольшаниця	27	5. 25 дня.	—		
Лас. І, ІІ ІІІ кл. Знаменка, Пятихатка, Катеринослав, Севастополь, Миколаїв, Сидсаветград	19	7. 20 веч.	20. 10. 00 р.		
Лас. І, ІІ ІІІ кл. Київя, Житомир, Ковель, Радивілів, Відев	29	7. 50 веч.	30. 9. 12 ран.		
Лас. І, ІІ ІІІ кл. Одеса, Волочеськ, Унгені, Відев, Турні	7	9. 35 веч.	8. 8. 48 ран.		
Лас. І, ІІ ІІІ кл. Сарни, Ковель, Варшава, Одеса	5	11. 55 в.	6. 7. 28 ран.		
Лас. І, ІІ ІІІ кл. Фастів, Знаменка, Казятин, Одеса	31	9. 55 веч.	32. 12. 20 д.		
Знш. ІV кл. Сарни, Ковель, Варшава	31	10. 45 в.	32. 7. 18 ран.		
Служ. ІІ ІІІ кл., до Фастова	35	3. 35 дня.	—		
Служ. ІІ ІІІ кл. до Фастова	37	4. 40 дня.	—		
Дач. ІІ ІІІ кл. ол. Фастова	—	—	7. 11. 05 р.		
Служ. ІІ ІІІ кл. до Тетеріва	45	4. 25 дня.	40. 9. 40 ран.		
Дач. ІІ ІІІ кл. до Тетеріва	43	11. 15 р.	4. 7. 32 веч.		
Служ. ІІІ кл. до Бородинки	39	5. 13 дня.	3. 4. 58 ран.		
Служ. ІІ ІІІ кл. до Бородинки	33	3. 10 дня.	3. 6. 03 ран.		
Дач. ІІ ІІІ кл. до Бородинки	47	8. 35 веч.	4. 12. 33 дня		
МОСН.-НИВ.-ВОРОН. ЗАЛІЗН.					
Швад. І, ІІ ІІІ кл. Брисньк, Харків, Москва, Калуга	2	12. 30 д.	1. 5. 00 д.		
Лас. І, ІІ ІІІ кл. Бахмач, Колодотп, Навля, Брисньк, Москва, Калуга	4	12. 10 п.	3. 5. 40 в.		
Лас. І, ІІ ІІІ кл. Бахмач, Колодотп, Артаново, Курьск, Вороніж	12	7. 00 веч.	11. 9. 80 р.		
Лас. І, ІІ ІІІ кл. Бахмач, Колодотп, Артаново, Курьск, Вороніж	14	10. 45 в.	13. 7. 00 р.		
Лас. І, ІІ ІІІ кл. Бахмач, Ворожба, Курьск	16	1. 00 дня	10. 4. 15 л.		
Лас. І, ІІ ІІІ кл. Бахмач, Ворожба, Жакич, Петербург	18	7. 30 в.	17. 10. 35 р.		
Швад. І, ІІ ІІІ кл. Полтава, Харків	2	6. 00 в.	11. 11. 35 р.		
Лас. І, ІІ ІІІ кл. Полтава	4	11. 15 в.	3. 6. 30 р.		
Тов.-нас. І, ІІ ІІІ кл.	6	—	—		
Полтава, Владикавказ	8	8. 00 р.	11. 11. 13 в.		

Редактор В. Яновський.
Видавць 6. Чикаленко.

ОПОВІСТКИ.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
КВАТИРІ
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Готель "Україна" вїдїле в найближ КИМ-ПАТИ по міс. і нахобу, недорого. Бульв-Куур., 34

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
ВСЯКІ
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

ВОДЕСІ

передплачувати можна "РАДУ" на таких-же умовах як і в конторі газети, в українській кнїгарні "ДЛО". Преображенська № 11. Там-же продається "Рада" і окремими номерами.

У МИРГОРОДІ
(Лолтавц.)

купувати в роздріб "Раду" по такій смій ціні як і в Київській конторі газети можна в папероній кнїжніці "ПРОГРЕСС" в М. А. ТОЧІНСЬКОГО.

Фабричний склад хліборобських машин та знаряддя

А. Прокупек
М. Київ, коло пасажицького вокзалу по Безаківській № 31.
Радить з складу славетні: сіяльні ориг. ФР. МЕЛІХАРА розкїди сист. ВЕСТФАЛІ, МОЛОТІЛИ, ПРИВОДИ, ВІЯЛКИ, ТЕРКИ ДЛЯ КЛІВЕРУ ручні, вітряні, вероочистительні—кращі випроб. марок. СЕПАРАТОРИ, ЗМІЙНИ, СОЛОМОНІЗИ, ТЕРЗИ, ПЛУГИ І КУЛЬТІВАТОРИ. НАСТОВІ ДВИГУНИ шведського заводу "ФЕНІКС", жорна, постави, просорюшки, жаровні та маслобїйні преса з порукою і по дуже помирноланія цінам.

Приймається передплата на 1912 р. на

ЗАПИСКИ

наукового товариства імени Шевченка
НАУКОВУ ЧАСОПИСЬ

присвячену передовієм українській історії, філології і етнографії, що виходить у Львові що два місяці під редакцією Мих. ГРУШЕВСЬКОГО. (XX рік видання).

Журна сей крім розвідок, замїток і матеріялів по україно-знавству—історії староруської, литовсько-польської і новїшої доби, історії, етнографії, язика та іншим близьким областям наук, подає широку веденї пераглад наукової літератури, яка дотикається просто або посередньо вказаних вище дисциплїн—окремїх публікацій і вїдїаль періодичних (коло 200 наукових часопїсї в перагладї), в вїдї критичних оцїнок або рефератів.

Передплату для Росїї 6 руб. на рік (посадий кнїжкї по 1 р. 50 к.) приймає кнїгарня "Лїтературно-Наукового Вїстника" в Київї (В. Володимирська № 25).

В справї обміну авертати на адресу: Львів, ул. Суїпольского 17. Наукове товариство імени ШЕВЧЕНКА. 0-116.4

ХЛІВОРОВСЬКЕ ВІД-ВО

"РІДЛЯ" Київ, Тургенівська, 9. Вже вийшов

ХЛІВОРОВСЬКИЙ ПОРАДНИК-КАЛЕНДАРЬ "Різдя" на 1913-й рік. В календарі 200 стор. 6 статї 6. Чикаленко, П. Нестеренка, А. Тервячєнка, С. Рожєнка, К. Михайлюка, А. Сидєнєва і ин. спеціалїстів. Багато вїд. Всї статї написанї докладно, популярно. ЦІНА КАЛЕНДАРЯ—20 КОП., з редакції "Рїздя" висилається за 25 коп. (Можна пошт. марками). Передплатникам часопїсу "РІДЛЯ" (на 3-їх рік) роздїляється дурно в Нобїрї місяці. Білше 20 прим. переиздається коштм вид-ва. 0.349-9

Приймається передплата на тижневу радикальну, політичну часопїсь

Громадський Голос.

Виходить що-середі.

Передплата на рік для Росїїської України 3 карб., на 1/2 року 1 1/2 карб
Адреса: Галичина, Львів, вул. Кошерника ч. 16. Lemberg Oesterreich.

Приймається передплата на друге півріччя 1912 року на українську газету

"РАДА"

РІК ВИДАННЯ СЬОМИЙ.

Газета політична, економічна і літературна, виходить у Київї щодня окрїч понеділкї і днїв після великих свят. Рада має широку програму, як звичайні великі політичні газети: дає огляди життя політичного, громадського, економічного на Україні, в Росїї і за-кордоном; друкує фелетони, а також статї критичні і твори красеного письменства. До ОПІВРОТНИЦТВА в РАДІ запрошено визначніші літературні і наукові сили.

Рада має ВЛАСНИХ кореспондентів в Державній Думі, в Державній Раді, а також в політичних центрах Європи, в Лондоні, в Парижі, в Рїмї, в Мюнхєні, у Відні, в Празї, в Оєрї, у Львовї, в Чернівцях і в усіх визначніших містах України по цїей і по той бік кордону.

Цїна "РАДІ" з приставкою і пересилокю в Росїї:

на рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	0.5.

Передплату на рік можна виплачувати частками в такі строки: на 1 янв. 3 карб., на 1 апр. 3 карб.; в 3 строки: на 1 янв. 2 карб., на 1 марта 2 карб. і на 1 мая 2 карб., або по 1 карб. що місяця впродовж першого півріччя.

Пробні №№—**безплатно.**

Всім передплатникам, що виплатять **ЩЕ ШІСТЬ РУБЛІВ** буде вислано

"Словник української мови"

Зібраний редакцією журн. "Кіевская Старина", премірований Рос. Акад. Наук і виданий під редакцією і з доповненнями Б. ГРИНЧЕНКА, в 4-х великих томах. В кнїгарнях словниці цей продається по 8 карб., без пересїлки.

ЗМІНА АДРЕСИ—30 к., артистам і учням всіх шкіл—**БЕЗПЛАТНО.** Адреса редакції і головної контори: у Київї, Волянська-Підвальна вул. д. 6, біля Золотих Воріт. Телефон 1458.

Передплату на "Раду" на таких-же самих умовах, що і в конторі, приймається: у Київї: 1) в "Українській кнїгарні", Возззвїська 8, 2) в Кнїгарні "Л.-Н. В." В. Володимирська 25, 3) в Кнїгарні Черевського, Фундулеївська, 14) в кнїжніці "Час", В. Володим. 53, у Варшавї в Гр. Стєпурї; в Одєсі в кнїжніці Лївошєнка і в україн. кнїгарні "Дїло", Преображенська ріг Ізяснотівської, 11; в Катеринославі—Кнїгарня Лозаньської, Простець; в Мелітополї—Меджовия, д. 6. Єссєня у д. Зайзєнівка; в Полтаві—Кнїгарня Марєвєчєва, Бульвар Богдєвський, в Петербургї—Кнїгарня Волф; в Харківї—Українська Кнїгарня, Рїбля, 25.

Редактор В. Яновський. Видавць 6. Чикаленко.